

Amsterdam **B**orn **C**hildren and their **D**evelopment

NIEUWSBRIEF

juni 2016

- * Fase 4 afgerond
- * Stress onderzoek
- * Onderzoeks-update

ABCD-update

Het meetmoment op 11-12 jarige leeftijd succesvol afgerond

Op 1 maart 2015 gingen we van start met een nieuw meetmoment: **Fase 4**. Alle deelnemers waren in deze periode 11-12 jaar oud. Ruim één jaar later ronden we de metingen voor de zomervakantie af. We zijn nu bezig om alle gegevens te controleren, zodat ze straks beschikbaar komen voor onderzoek.

Op verschillende manieren hebben we gegevens verzameld:

- Moeder, vaders en kinderen hebben een vragenlijst ingevuld.
- Leerkrachten hebben een vragenlijst ingevuld, schoolprestaties doorgegeven en een cognitietest afgenomen.
- Op centrale locaties in Amsterdam zijn lichamelijke metingen uitgevoerd.
- 194 kinderen hebben al 1 week lang een licht- en beweegmeter gedragen.

Waarom verzamelen we gegevens van kinderen?

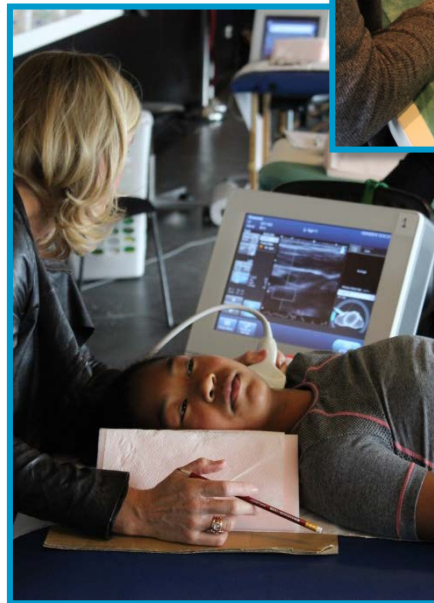
Tijdens de zwangerschap in 2003-2004 zijn alle zwangere vrouwen woonachtig in Amsterdam gevraagd voor deelname aan de ABCD-studie. Nu ruim 12 jaar later volgen we nog 5500 kinderen. Met alle gegevens die we verzamelen, kunnen we de gezondheid, groei en ontwikkeling van kinderen onderzoeken. Welke invloed heeft hun leefstijl en de manier van opvoeden hierop? En welke rol speelt de leefstijl van de moeder tijdens en rondom de zwangerschap hierbij? Daarnaast kijken we naar de verschillen in gezondheid en ontwikkeling tussen kinderen van verschillende sociaaleconomische (bijv. arm/rijk) en etnische (bijv. Turkse of Surinaamse) afkomst. Met de resultaten kunnen (aanstaande) ouders beter worden voorgelicht, zodat ieder kind het leven goed kan beginnen!

Lichamelijke metingen

In totaal hebben 1081 kinderen meegedaan aan de lichamelijke metingen. Een deel van de kinderen woont ondertussen al niet meer in Amsterdam. Vanuit heel Nederland zijn ouders met hun kind naar Amsterdam gekomen. We zijn heel blij dat ouders dit hebben willen doen en dat de meeste kinderen het leuk en vooral heel interessant vonden! De deelnemers konden op verschillende locaties gemeten worden: Science Center NEMO, het Scheepvaartmuseum, Amsterdam

ArenA, het AMC of bij Stichting Nisa for Nisa. In totaal hebben we 19 meetdagen gehad. Op deze dagen zijn vele verschillende metingen bij de kinderen verricht, onder andere: lengte, gewicht, spierkracht, bloeddruk, hartslag en de dikte van de halsslagader zijn gemeten. Daarnaast is er ook speeksel en bloed afgenomen.

Bekijk het filmpje over de lichamelijke metingen van de ABCD-studie op de website (www.abcd-studie.nl) en zie hoe en waarom we alle metingen hebben uitgevoerd.

Oproep: vragenlijsten opsturen kan nog steeds!

Afgelopen anderhalf jaar hebben veel ABCD deelnemers de vragenlijsten ingevuld. Veel dank hiervoor. **Hebben jullie nog vragenlijsten thuis liggen?** Vul deze dan alsnog in en stuur ze terug, dit kan nog steeds. Alvast heel erg bedankt!

ABCD-deelnemers

Onderzoek naar stress

STRESS: Je leest, hoort en ziet er bijna dagelijks iets over en bijna iedereen lijkt continu gestresst te zijn! Ook steeds meer kinderen en jongeren lijken last te hebben van stress, bijvoorbeeld als het gaat om huiswerk en prestaties op school. De stress respons is een zeer nuttige reactie van je lichaam, die je in veel gevallen kan helpen om uitdagende, spannende of vervelende situaties te lijf te gaan. Als je echter heel vaak en heel erg veel stress ervaart, kan dat behoorlijk vervelend zijn.

Aankomend najaar/winter zullen we binnen de ABCD studie starten met een onderzoek naar stress, gefinancierd door het 'Amsterdam Brain en Cognition Centre'. In totaal zullen 200 ABCD-kinderen geïnccludeerd worden voor dit onderzoek. We zullen gaan onderzoeken hoe de kinderen reageren op stress en hoe dat samenhangt met lichaamssamenstelling, bepaalde hormonen in het lichaam en het denkvermogen. Ook zullen we hierbij kijken naar de invloeden van omstandigheden tijdens de zwangerschap, zoals stress van de moeder in deze periode.

**amsterdam
brain &
cognition**

Snelle ouders met prijs

Ouders die de vragenlijst binnen drie weken na ontvangst van de eerste brief invulden, maakte kans op een VVV-bon t.w.v. €20,-. De gelukkige prijswinnaars waren: de moeders van Melody van Musscher, Julia van Eerde, Joey Krijger, Matisse Hogeveen, Yasmina Aboulasri, Job Otten, Milan Driessen en Florine Langendijk en de vaders van Bram van der Meer, Loa van Duuren, Zeger Haspels, Yente Onkenhouten Marijn Mooiman

Verhuisplannen?

Wilt u uw nieuwe adres aan ons doorgeven?

Telefoon: 020 566 1252
E-mail: abcd@amc.nl

In the spotlights: Iris van Bommel

Hoi, mijn naam is Iris van Bommel en ik ben 12 jaar.

Al van vóór mijn geboorte doe ik mee met het ABCD-onderzoek en ben ik gek op water, zwemmen en kanoën. En kanoën, dat is echt mijn lievelingssport. Ik doe aan vlakwaterkano bij KV Viking en doe mee aan kanosprint wedstrijden. Dat zijn korte afstanden van 100, 200, 500 of 1000 meter. Dat doe ik alleen, in een K1, of met z'n tweeën met mijn vriendin Naomy in een K2 en soms met z'n 4-en in een K4.

Meedoen aan wedstrijden is heel leuk. Dan kampeer je bij de organiserende club en leer je veel andere kinderen kennen. Vaak worden er dan ook jeugdspelen georganiseerd. Dan moet je bijvoorbeeld een behendigheidsparcours afleggen, steppen of hardlopen. Samen hebben we altijd heel veel pret. En soms win je een medaille! Door dit stukje hoop ik dat meer kinderen gaan kanoën, het is echt een te gekke sport.

Lijkt het jou ook leuk om iets te vertellen over jezelf aan andere ABCD-deelnemers? Bijvoorbeeld over een speciale hobby of sport. Geef je dan op voor "in the spotlights" door te mailen naar abcd@amc.nl.

ABCD- wetenschapsnieuws

Angst en het verloop van de bevalling

13 jaar geleden vulden ABCD-moeders aan het begin van hun zwangerschap een uitgebreide vragenlijst in. Hierin werden vragen gesteld over angst in het algemeen en specifiek voor de bevalling. Bij angstige vrouwen duurde de bevalling niet langer of korter, ook was er geen verschil in de kans dat een vacuümpomp of verlostang gebruikt moest worden. Wel kregen angstige vrouwen vaker pijnbestrijding tijdens de bevalling. Angstige vrouwen die bevielen van hun eerste kind, werden vaker tijdens de bevalling naar de gynaecoloog doorverwezen. Bij angstige vrouwen die bevielen van hun tweede of volgende kind, werd de bevalling vaker ingeleid en werd ook iets vaker een geplande keizersnede gedaan in vergelijking met niet-angstige vrouwen.

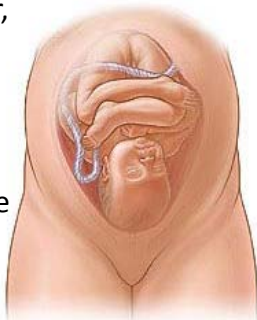
Familiegeschiedenis van diabetes

Misschien hebben jullie wel iemand in de familie (vader of moeder, opa of oma, tante of oom) die diabetes heeft? Diabetes wordt ook wel suikerziekte genoemd. Mensen met diabetes hebben moeite om alle suiker die ze eten, op te slaan in hun lichaam. Diabetes kan worden veroorzaakt door genen, die je van je vader en moeder mee krijgt. Ook kan diabetes veroorzaakt worden door leefstijl: ongezond eten en weinig bewegen. Binnen de ABCD-studie hebben we onderzocht of kinderen met een opa, oma, tante of oom met diabetes dikker zijn of zelf ook een slechtere glucose (suiker) huishouding hebben. Bovendien wilden we graag weten of het verschil maakt of familie van je moeder of van je vader, of juist van beide kanten diabetes had. We vonden dat alleen kinderen die familie hebben met diabetes aan zowel moeders- als vaderskant, zelf ook een iets slechtere glucosehuishouding hebben. Mocht dit bij jullie het geval zijn, dan hoef je je niet meteen zorgen te maken, maar eet wel gezond en beweeg regelmatig!

Traag werkende schildklier en stuitligging

Bij een stuitligging ligt het kind met de billen naar beneden in plaats van met het hoofd. Dit komt voor bij ongeveer 3-4% van de zwangerschappen. Een stuitligging brengt extra risico's mee voor de bevalling en daarom is het belangrijk om een stuitligging te voorkomen. Bekende risicofactoren verklaren nog maar 15% van het aantal stuitliggingen. Met ABCD-data is onderzocht of een milde schildklierafwijking tijdens de zwangerschap samenhangt met een hoger risico op een stuitligging. Dit bleek het geval: zwangeren met een traag werkende schildklier,

ook wel subklinische hypothyreoïdie genoemd, hadden een 2-3 keer hogere kans op een stuitligging. Of het raadzaam is om zwangere vrouwen te screenen op milde schildklier afwijkingen, zal met vervolgonderzoek uitgezocht moeten worden.

Normale ligging

Stuitligging

Wist-je-datjes...

Gezond gewicht

Met je lengte en gewicht kun je berekenen hoe gezond jouw gewicht is. Dit noemen we de Body Mass Index (BMI). Van alle kinderen die op de lichamelijke metingen zijn geweest, was:

76% precies goed
12% (iets) te licht
12% (iets) te zwaar

Wil je zelf je BMI berekenen? Dit kan op www.voedingscentrum.nl.

Hoe lang is....

... een ABCD-deelnemer op 11-12 jarige leeftijd? Dat is heel verschillend, bij de één is de puberteit al begonnen, terwijl bij de ander de puberteit nog moet beginnen. Hierdoor is de één al midden in de groeisput en de ander nog niet. Hieronder kun je zien hoe veel de ABCD-deelnemers, die gemeten zijn op de lichamelijke metingen, verschillen in lengte :

Meisjes

Gemiddeld: 154cm
Grootste: 182cm
Kleinste: 134cm

Jongens

Gemiddeld: 153cm
Grootste: 181cm
Kleinste: 133cm

Lekker in beweging

Sporten is niet alleen heel leuk, maar houdt je lichaam ook gezond. 90% van de ABCD-kinderen doet aan sport. De top 3 van meest favorieten sporten is:

Meisjes

1. Hockey
2. Paardrijden
3. Dansen

Jongens

1. Voetbal
2. Hockey
3. Tennis

ABCD-wetenschapsnieuws

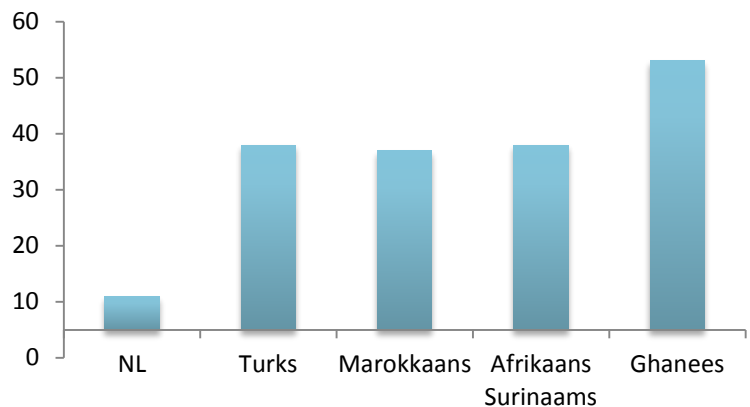

Goed slapen is gezond!

Goed slapen is gezond, dat weten we allemaal. Slecht slapen leidt tot verminderde concentratie en slechtere schoolprestaties. Maar dat te weinig slaap op volwassen leeftijd leidt tot overgewicht, een hoge bloeddruk en diabetes is minder bekend. Bij kinderen is hier nog maar weinig onderzoek naar gedaan. Binnen de ABCD-studie is gekeken naar etnische verschillen in slaapduur bij 5-6 jarige kinderen. Ook werd gekeken of kinderen die korter slapen vaker overgewicht of een hogere bloeddruk hadden.

Maar wat is te weinig slaap? Voor 5-6 jarige kinderen is het normaal om 11 uur te slapen per nacht. Als kinderen korter slapen dan 10 uur werden ze 'korte slapers' genoemd. De resultaten lieten zien dat kinderen van Nederlandse afkomst over het algemeen langer slapen dan de andere kinderen. In de figuur staat het percentage korte slapers per etnische groep. 11% van de Nederlandse kinderen sliep te kort, maar bij de andere groepen was dit ruim 35%. Kinderen die korter slapen hadden vaker overgewicht, maar geen hogere bloeddruk.

% korte slapers per etnische groep

Hoe gelukkig zijn ABCD-kinderen

ABCD-kinderen gaven op 11-12 jarige leeftijd hun leven gemiddeld een 8,8. Dat betekent dat onze ABCD-deelnemers gemiddeld heel gelukkig zijn!

We hebben onderzocht of kinderen van moeders met veel geld te besteden gelukkiger zijn dan kinderen in gezinnen waar minder geld te besteden is. Ook hebben we gekeken of het uitmaakt hoe hoog het opleidingsniveau van de moeder is.

In vergelijking met kinderen waarvan de moeders meer dan genoeg te besteden hebben, zijn kinderen waarvan de moeder net rondkomt of genoeg te besteden heeft net iets minder gelukkig. Dit kan deels verklaard worden doordat deze kinderen vaker niet sporten en vaker psychosociale problemen hebben. Voor het geluk van de kinderen maakte het niet uit hoe hoog het opleidingsniveau van de moeder is.

Voedingspraktijken van moeders

Met onze nieuwe gegevens van het 11-12 jarig meetmoment hebben we onderzocht in hoeverre voedingspraktijken van moeders, zoals restrictie (beperken) en druk uitoefenen om te eten, een rol spelen bij de ontwikkeling van overgewicht bij kinderen. Ook wilden we weten of er verschillen zijn tussen moeders van Westerse en niet-Westerse kinderen. Moeders van niet-Westerse kinderen voeren meer druk uit om te eten. Dit alles hangt sterk samen met de perceptie van de moeder over het gewicht van haar kind. Moeders van niet-Westerse afkomst vinden vaker hun kind te licht in vergelijking met moeders van Westerse afkomst. Hoewel vaak in deze gevallen het gewicht goed of zelfs iets te zwaar is. Vindt een moeder haar kind te licht, dan zal ze meer druk uitoefenen om bepaalde voeding te eten.

Benieuwd naar meer artikelen?

Bekijk onze volledige publicatielijst op:
www.abcd-studie.nl

Volg ons op:

@ABCD_studie

Facebook.com/ABCDstudie

ABCD-puzzelpagina

Prijsvraag

Zoek de woorden in de woordzoeker. Zet de overgebleven letters (van links naar rechts en van boven naar beneden) achter elkaar. Welke zin hou je over? Stuur je antwoord naar abcd@amc.nl en wie weet win jij een mooie prijs!

K	U	R	D	D	E	O	L	B	D	T	E	S	T	J	E
N	E	R	E	T	E	M	G	E	E	W	E	B	L	L	J
E	E	C	H	O	M	I	C	H	T	N	A	A	I	A	K
M	M	G	E	L	A	I	D	N	N	E	G	B	C	P	I
O	J	K	E	E	D	M	C	E	E	G	E	Y	H	A	R
E	L	D	G	W	R	T	B	T	M	N	W	G	T	P	P
I	E	E	E	N	E	G	A	S	O	I	O	N	S	O	R
E	S	E	W	N	T	B	V	J	M	T	O	O	E	N	E
E	K	L	I	A	S	G	N	I	T	E	N	R	N	D	G
T	E	N	C	Z	M	E	D	L	E	M	T	P	S	E	N
G	E	E	H	W	A	V	S	N	E	A	E	S	O	R	I
N	P	M	T	A	K	O	L	E	M	M	E	C	R	Z	V
E	S	E	A	N	I	E	A	G	B	C	D	H	C	O	D
L	S	R	T	G	N	L	A	A	U	D	I	O	E	E	Z
I	J	S	N	E	D	G	P	R	I	J	S	O	E	K	O
E	D	G	V	R	A	A	G	V	E	G	A	L	A	L	N

ABCD
AMC
AMSTERDAM
BABY
BEWEEGMETER
BEWEGEN
BLOEDDRUK
DEELNEMERS
DOEL
ECHO
GEVOEL
GEWICHT
GEWOONTE
KIND
LENGTE
LICHTSENSOR
MEETMOMENT
METINGEN
NEMO
ONDERZOEK
PAPA
PRIJS
SCHOOL
SLAAP
SPEEKSEL
SPRONG
TESTJE
VINGERPRIKJE
VRAAG
VRAGENLIJSTEN
ZWANGER

Prijsvraag 2015

Het antwoord op de prijsvraag uit de vorige nieuwsbrief was:

“Een gat in de lucht springen”

Uit de goede antwoorden hebben we twee prijswinnaars getrokken. Asmen Deniz Ugurlu (foto) was één van de gelukkigen.

Oplossing:

Colofon

Contactgegevens

AMC Amsterdam
Afdeling Sociale Geneeskunde
T.a.v. ABCD-studie
Postbus 22660
1100 DD Amsterdam
T: 020 566 1252
E: abcd@amc.nl
W: www.abcd-studie.nl

ABCD projectleider

Tanja Vrijkotte PhD

ABCD datamanagement

Noekie van Lieshout MSc
Frederique Rongen MSc

ABCD onderzoekers

Marieke de Beer MD
Arend van Deutekom MD
Margreet Harskamp MD
Sanne de Laat MD
Adriëtte Oostvogels MSc
Viyana Rashid MSc
Laetitia Smarius MD
Hadi Zafarmand MD PhD